

WERKGROEP GRASSEN EN SCHIJNGRASSEN

secr./penningm. Ger van Zanen, de Breekstraat 36
1024 LJ Amsterdam; tel. 020-6369996
contributie ~~ƒ 5,00~~ per jaar, te voldoen aan € 2,50
Postbanknummer 5140856 t.n.v. G.C.N. van Zanen
excursiecoördinator: Teun Verweij, Postelpad 3
5628 VK Eindhoven; tel. 040-2417135

Verslag 2005

Zaterdag 7 mei : Labbeget, bij Sprang Capelle (tussen Waspik en Waalwijk).

Vanaf ons verzamelpunt (Café Pension Landzicht, Winterdijk 1, Sprang Capelle) werden wij rondgeleid door de excursieleider Ad Wagemakers. De deelnemers van onze werkgroep waren± Teun Verweij, Peter Backbier, Betty Goudsmit, Marian Kits van Heijningen, een introducee (naam correct? : v.d.. Eijken) en Ger van Zanen.

Aangezien deze excursie een herhaling was van 1 juni 2002 kon op de convocatie van 2005 ons het een en ander beloofd worden, nl. niet minder dan zeventien Carex-soorten en tien andere soorten uit families buiten de gras- en schijngrasfamilies. De zeventien Carex-soorten hebben wij deze keer alle terug gevonden en nog vijf soorten extra erbij, samen dus 22 Carex-soorten. Een 23^e soort is in het veld mondeling aangemeld als *C.pumila*, maar deze naam is in geen enkele Flora terug te vinden.

In het verslag van Willem Rozema van 2002 is te lezen dat de Langstraat, het gebied rondom Sprang Capelle, een overganggebied is van de Brabantse zandgronden naar de rivier de Maas. Vooral bij Sprang was dit gebied altijd moerassig geweest en is gevoed door het water dat van de hogere zandgronden afstroomde en daarmee een sterke kwel veroorzaakte. Zowel in ons lijstje van Carex-soorten als bij de overige plantensoorten in dit verslag is duidelijk te zien dat vochtminnende soorten de boventoon voeren. U ziet nu hieronder 18 grassoorten, 36 schijngrassoorten, waarvan 22 Carex-soorten en 14 overige schijngrassen, waaronder 5 Juncus-soorten.

Van de plantensoorten die geen gras of schijngras zijn hebben wij er 6 van de 10 van 2002 teruggevonden, nl. de Dennenwolfsklauw, Pilvaren, Moeraskartelblad, Beenbreek, Ronde zonnedauw en Spaanse ruiter. Tegenover de 4 die we deze keer gemist hebben, vonden we 16 andere soorten die zeker de moeite waard zijn om hier te vermelden, plus nog een buitenbeentje, namelijk een heel bijzondere mossoort: *Preissia quadrata* (Vierkantsmos), een levermos met een vierkantig parapluutje op een steel; dat is een manlijk of vrouwelijk geslachtsorgaan, lijkt sterk op en is verwant met het ons meer bekende *Marchantia* (Parapluutjesmos). Van de 16 nieuwe, alle vochtminners, groeiden er zelfs 3 in het water, d.w.z. in de sloot; dat waren de Waterviolier (*Hottonia palustris*), het Groot blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*) en de Watergentiaan (*Nymphoides peltata*). De overige 13 waren: Egelboterbloem (*Ranunculus flammula*), Lidrus (*Equisetum palustre*), Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*), Moerasviooltje (*Viola palustris*), Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*), Moerasvaren (*Thelypteris palustris*), Koningsvaren (*Osmunda regalis*), Moeraswolfsklauw (*Lycopodiella inundata*), Wilde gagel (*Myrica gale*), Smalle stekelvaren (*Dryopteris carthusiana*).

grassen

Agrostis canina
Agrostis stolonifera
Alopecurus pratensis
Anisantha sterilis
Anthoxanthum odoratum
Bromus hordeaceus
Dactylis glomerata
Festuca arundinacea
Glyceria fluitans
Hierochloa odorata
Holcus lanatus
Holcus mollis
Molinia caerulea

Phalaris arundinacea
Phragmites australis
Poa annua
Poa pratensis
Poa trivialis

schijngrassen

Carex acuta
Carex acutiformis
Carex curta
Carex diandra
Carex disticha
Carex echinata
Carex elata

vervolg **schijngrassen**

Carex elongata
 Carex flacca
 Carex flava
 Carex hirta
 Carex hostiana
 Carex lasiocarpa
 Carex nigra
 Carex oederi ssp. oedocarpa
 Carex panicea
 Carex paniculata
 Carex pseudocyperus
 Carex remota
 Carex riparia
 Carex rostrata
 Carex vesicaria

Eleocharis multicaulis
 Eleocharis palustris
 Eleocharis uniglumis
 Eleogiton (= Scirpus) fluitans
 Eriophorum angustifolium
 Juncus articulatus
 Juncus bufonius
 Juncus bulbosus
 Juncus conglomerates
 Juncus effuses
 Luzula campestris
 Rhynchospora alba
 Rhynchospora fusca
 Scirpus sylvaticus

Zaterdag 28 mei : Heemtuin Munstergeleen.

Vanaf NS-station Geleen – Oost was, via dorp Munstergeleen, het gehucht Wintraak te vinden en aldaar een parkeerplek. Helaas was vergeten op te schrijven welke werkgroepleden deze dag meegelopen hebben. Alleen de naam van de excursieleider Marc Houben (via convocatie), de naam van Teun Verweij (via mijn opschriftboekje) en ondergetekende zijn nog terug te vinden. Teun is toen opgeschreven wegens het verzamelen van een Carex-soort die hij daarna overgedragen heeft aan Ger van Zanen, dewelke het exemplaar thuis gedetermineerd heeft als Carex spicata en in zijn herbarium gestopt.

Vanaf Wintraak hadden we een “aanlooproute” nodig om de echt bedoelde heemtuin, onder de naam Wanenberg, te bereiken. Onderweg vonden we al 9 grassoorten; aan het eind van deze paragraaf zitten ze in een grassenlijstje. Een soort die hier even apart belicht kan worden is het Italiaans raaigras (*Lolium multiflorum*) met opvallend lange kafnaalden. Van de overige soorten (noch gras, noch schijngras) is het nog de moeite hier te vermelden: Gewone vogelmelk, Gewone salomonszegel en Gevlekte aronskelk.

In de tuin zelf zijn een aantal biotopen “aangeplant” en verzorgd. Wij hebben ons grotendeels beziggehouden met het zoeken van Carex-soorten (en andere schijngrassen); aan het eind komen ze in de lijstjes van grassen en schijngrassen. Wat apart vermeld kan worden zijn drie kleine biotoopjes:

- een groot terrarium met veel water, daarin gevonden Carex dioica, Carex pulicaria, Carex digitata plus een insecten-etende plant: Sarracenia purpurea (“Pitcherland”), (nog) niet in Nederland, in een aparte familie naast de Zonnedauw-familie, te vinden in de New Flora of the British Isles van C.Stace
- een waterrijk biotoop, maar niet omheind als terrarium, daarin Carex acuta, C.elata en C.vesicaria
- een biotoop met zandbodem (Erica-habitat), daarin Carex ericetorum, C.praecox en C.caryophyllea.

Als bijzondere soorten in deze heemtuin moeten nog een drietal Carex-soorten en een Fabacee apart vermeld worden. De Carex-soorten zijn : C. depauperata (*Armoedige zegge*), C.montana (*Bergzegge*) en C. pilosa (*Gewimperde zegge*) en de Vlinderbloemige is Genistella sagittalis (*Pijlbrem*). Alle vier zijn ze niet in Heukels (ook niet in de allernieuwste druk van 2005) te vinden, maar wel in de Belgische Flora van De Langhe.

grassen

Alopecurus pratensis
 Anisantha sterilis
 Arrhenatherum elatius
 Bromus hordeaceus
 Dactylis glomerata
 Festuca ovina
 Lolium multiflorum
 Lolium perenne
 Poa nemoralis
 Poa trivialis
 Vulpia myuros

schijngrassen (Carex)

Carex acuta
 Carex appropinquata
 Carex arenaria
 Carex caryophyllea
 Carex depauperata
 Carex digitata
 Carex dioica
 Carex divisa cf.
 Carex divulsa cf.
 Carex elata
 Carex ericetorum

Carex flava
 Carex montana
 Carex oederi
 (? met var. pulchella : De Langhe.)
 Carex otrubae
 Carex pallescens
 Carex pilosa
 Carex praecox
 Carex pulicaris
 Carex remota
 Carex sylvatica
 Carex vesicaria

Na de lunch was het IJzerenbos met een open kalkgrasland aan de beurt, maar dat hebben we afgelast wegens afwezigheid van schaduw op het open grasland bij een temperatuur van 45°C. In plaats daarvan is gekozen voor de bosrijke helling, naar het Oosten gericht, van de Sint Pietersberg (ENCI), ten Zuiden van Maastricht en daarvan het Belgische gedeelte: Lanaye. Een groot aantal bijzondere soorten, aldaar aangetroffen, vooral Orchideeën-soorten, zijn:

Dactylorhiza maculata ssp. fuchsii	- Bosorchis
Epipactis helleborina	- (Brede) wespenorchis
Neottia (=Listera) ovata	- Grote keverorchis
Ophrys insectifera	- Vliegenorchis
Orchis militaris	- Soldaatje (massaal aanwezig !!!)
Orchis militaris x anthropophora	- Soldaatje x Poppenorchis
Crepis biennis	- Groot streepzaad
Hippuris vulgaris	- Lidsteng
Plantago media	- Ruige weegbree
Reseda lutea	- Wilde reseda
Rhinanthus alectorophorus	- Harige ratelaar
Rhinanthus minor	- Kleine ratelaar
Vincetoxicum hirundinaria	- Witte engbloem

Tenslotte aan het eind toch een (deze keer een zeer klein) lijstje van grassen en schijngrassen:

grassen en schijngrassen

Briza media	- Bevertjes
Carex flacca	- Zeegroene zegge
Carex spicata	- Gewone bermzegge
Carex sylvatica	- Boszegge
Juncus tenuis	- Tengere rus.

Opm.

In de 23^e uitgave van Heukels van 2005 zijn sommige soorten gewijzigd in naamgeving, sommige andere in plaatsing in families !

MUTATIES

verhuisd

Martien Janssen	Tosaristraat 9	1019 RT	Amsterdam	020-4194803
Theo Leussink	Grutto 18	3941 NM	Doorn	06-13605014
Paul Spreuwenberg	Kleikoeleweg 25	6371 AD	Landgraaf	045-5310661

afgezegd

Niko Buiten
Wim Kneepkens
Margreet Kouwenhoven
Rolien Verbruggen

FINANCIEN

Contributie € 2,50 per persoon per jaar ; gaarne overmaken op postbanknr. 5140856, of anders cash, b.v tijdens excursies.

SUGGESTIES:

Goede ideeën voor excursieplannen graag inleveren bij Teun Verweij

Een goed en voorspoedig botanisch interessant 2006 toegewenst

Ger van Zanen

Amsterdam 23 januari 2006